

kihordása talán nem illúzió. Ez a munkám egy nagyobb téma, a 16-17. századi eszméáramlatok kutatásához kapcsolódik. A tanszék elnyert egy pályázatot, melynek kidolgozásában diákok is részt vesznek. A szakmai és a politikai munka légszarka ebbe egysége a velük folytatott beszélgetések révén valósul meg.

"-": Köszönöm a beszélgetést!

/Az interjút Galamb György készítette/

Kinek az "objektív érdeke"?

/Válasz Kiss Erika "Objektív érdekünk" c. írására /Gondolat-jel, 1984. 6.sz.//

Először is szeretném felhívni a figyelmet arra a tényre, hogy "a KISZ képviselőtében elmondott és a Gondolat-jelben megjelent javaslat" nem előzmények nélküli, és megfogalmazása utalás-szerű. Ezzel, ha nem is menthető, de talán magyarázható a pontatlan fogalmazás. Mindenesetre, ha bárki is vitára akar ezzel szállni, ezt csak úgy teheti meg tisztességesen, ha tudja, hogy végül is miről van szó, mivel vitatkozik!

Feltételezem, hogy amikor a javaslattervezet-készítői a III/2 pontot megfogalmazták /Gondolat-jel 1984. 5. sz. 9. l./, arra gondoltak, ami egy korábbi Gondolat-jelben megjelent "Beszámoló"-ban van valamilyen részlete-sen és pontosan a kifejezés. Ez a beszámoló négy oktatónak a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetemen tett látogatásának tapasztalatait foglalja össze és értékeli. Ezen nem az állítottuk, ami a hivatkozott diákpárlamenti javaslattervezetben áll, és amivel ebben a megfogalmazásban nem is érthetünk egyet, hanem a következőt:

"Elképzelésünk szerint a kötérválasztott magyar szak mindkét felét föl-lehetne venni a hagyományos bölcsészszakok keretével /pl. magyar nyelvészet-orosz, magyar irodalom-történelem, stb./; a magyar irodalom-magyar nyelv szak, ellentétben a pécsi kísérlettel; csak egy lenne a lehetőségek közül és nem is feltétlenül a legkívánatosabb. Természetesen mindkét magyar szak tartalmazna egy alapkurzust a másiktól, amelyre két éves posztgraduális képzéssel felépíthető volna a teljesértékű magyar szakos diploma tudásanyaga /a jelenleginél sokkal nagyobb hatékonysággal/. De a kikerülő tanárok a posztgraduális tanfolyam nélkül is szakosodhatnának a magyar irodalom, vagy magyar nyelvtan középiskolai tanítására."

Ezzel szemben, ahol Kiss Erika hadakozik, az a következő: "... "A nyelvészetet csak az irodalomhoz szakhoz és a nyelvtan közép- és általános iskolai tanításához feltétlenül szükséges mennyiségben kelljen tanulni."

Sajnálatos módon ez a felfogás valóban szerepel a hivatkozott diákpárlamenti javaslattervezet III/2. pontjában és ez csakugyan adhat félreértéseket, ha nem ismeri valaki az idézett beszámoló anyagát /amit egyébként kari nyilvánosság előtt szóban is ismertettünk és vitára bocsátottunk/.

Egyetértünk tehát Kiss Erikával abban, hogy nem lehet nélkülözni sem a

nyelvészet, sem az irodalomtudomány művelésén a másik tárgy alapismereteit. Ezért fogalmaztunk úgy - a pécsi modellel teljes összhangban -, hogy "mindkét magyar szak tartalmazna egy alapkurzust a másiktól". Ez az alapkurzus nyilván nem kevés, ha utána két éves posztgraduális képzéssel felépíthető volna a teljes értékű magyar szakos diploma tudásanyaga".

Mindenféle egyetemi gyakorlat azt mutatja, hogy ha sikerül eljutni bizonyos /nem középiskolai fokú/ szintre, akkor legalább is lehetségessé válik az irodalomtudomány és a nyelvtudomány szétválasztása. /Feltételezhetően ezért működnek az egyetemeken és a főiskolákon külön irodalmi és nyelvészeti tan-
székek/ Ámbar véleményünk szerint sem volna haszon nélkül való, ha "a nyelvet, az irodalmat, stb. a tanulnánk nagyobb összefüggésben látni, esetleg komplex műveltségre törekedni a humán tudományokon belül", mégis, főleg, hogy ha erre törekszünk, célt fogunk téveszteni. Nem lesz ugyanis mit elhelyezni ebben a komplex műveltségben, ha nem törekszünk ugyanakkor valamiféle mélyebb tudásra is! Mivel mélyebb tudásról lenne szó, ehhez idő és energia kellene. Ezt valahonnan fel kell szorítani. Manapság sem az irodalomtudomány, sem a nyelvészettudomány nem pusztán abból áll, amit a jelenlegi képzési rendszeren belül a magyar szak nyújtani tud. Ha tehát többet akarunk fogni, kevesebbet kell markolnunk. Pl. úgy, hogy vagy az irodalomra, vagy a nyelvészetre fektetünk nagyobb hangsúlyt, és ezáltal minőségileg követelünk többet a hallgatótól, nem mennyiségileg.

Természetesen, ha valaki mindkét területen el akar mélyedni, akkor, ezt a lehetőséget sem zárjuk el előle: legyen magyar irodalom-magyar nyelvészet szakos! Azt viszont nem látjuk biztosítva, hogyha az így elmélyített magyar irodalmat és magyar nyelvészetet választja, boldogulni tud még pl. egy angol vagy történelem szakkal is. Továbbá azt sem hisszük, hogy ezzel a "egy" szakkal épp olyan jól el tud helyezkedni egy középiskolában, mint pl. egy magyar nyelvészet-angol szakkal. Ezért fogalmaztunk úgy, hogy "a magyar irodalom-magyar nyelvészet szak, ellentétben a pécsi kísérlettel, csak egy lenne a lehetőségek közül, s nem is föltétlenül a legkívánatosabb".

Ami a stilisztikát, retorikát, poétikát illeti, pl. tartalmazhatná az alapkurzus is azeket, így a kettéválasztás során nem kellene azon töprengnünk, hogy melyik tudományhoz tartozónak tekintjük őket. /Alternatív megoldások természetesen lehetnek; mindenesetre a problémát nem tekintjük megoldhatatlannak./

Még egyszer szeretnénk tehát hangsúlyozni: szó sincs arról, hogy elutasítanánk a nyelvészet magánterületének szükségességét, épp ellenkezőleg: ezen a területen is a jelenleginél jóval magasabb színvonalat szeretnénk biztosítani, ha nem is mindenki számára. A nyelvészet népszerűtlenségében pedig nem hiszünk: épp népszerűségének fokozódását biztositja az a tény, hogy az általános nyelvészet szaka hallgatók száma évről-évre növekszik. A javasoltakat támasztja alá az a tendencia is, hogy egyre többen hallgatják második szakként ezt a B szakit, és bizonyára hasonló lesz a helyzet, ha rövidesen bevezetendő irodalomelmélet I. szak esetében is. /Még egy adalék: nem kevesen épp a magyar szakot utálták le, és vették fel helyette az általános nyelvészetet./ Ugy gondoljuk tehát, hogy a magyar szak kettéválasztásával már meglévő tendenciáknak adnánk hivatalos keretet, ami által a képzés színvonalát jelentősen tudnánk emelni.

Természetesen a részletek kidolgozására, a tanterv összeállítására eddig nem kerülhetett sor, hiszen a szakcsoporti ülésen egyenlőre nem fogadták el a javaslatot. Reméljük azonban, hogy előbb-utóbb megértésre és nem félreértésre fog találni álláspontunk, és vitacikkek helyett a konkrét tervezet kidolgozására vonatkozó javaslatokat fognak írni azok, akik csak közlik, hogy ellenkező nézeteket képviselnek. Szubjektív és objektív érdekünk pedig

egyaránt az, hogy ne pazaroljuk fölöslegesen se egymás energiáját, se pedig a sajátunkat.

Maloczki Márta

Magánvélemény

A Bölcsészkar diákkarparlament óta haboztam: engedjek-e a Gondolat-jel szerkesztőségi vitainvitációjának, jelentkezzem-e véleményemmel a magyar irodalmi és nyelvészeti képzés szétválasztásáról. Gyanítom ugyanis, hogy aki engem ismer, az ismeri a véleményemet is; ráadásul ezt a véleményt szó szerint "a számból vette ki" Kiss Erikanak a Gondolat-jel 1984/6. számában megjelent írása. Már pedig, ha valaki nem tud mást, mint ismételni önmagát és az előtte szólót, az adja le szavazatát lelkiismerete szerint, de ne lopja mások drága idejét fecsegéssel.

Az tán mégis felvettem- ne nem a keztyűt: a tollat. A magánvéleményalkotását motiválja ugyanis még egy-két további szempont, amelyekre talán nem árt felhívni sem a JATE Bölcsészettudományi Kara jelenlegi hallgatóit, sem a holnap hűbárta értelmiségének a figyelmét.

1. Azért nem célszerű jelenleg napirendre tűzni az irodalmi és nyelvi képzés különválasztásának kérdését, mert többéves előkészítő munka után épp most indult meg/a jelenlegi elsőévesekkel/ a magyar szak reformja; ennek legfőbb célja pedig épp a nyelvészeti és irodalmi ismeretek szintetizálásának előmozdítása, felfofova a szövegtani, stilisztikai és általában az irodalom nyelvére vonatkozó ismeretek súlyát és hatékonyságát az oktatásban. Mindenképpen meg kell tehát várni az első oktatási ciklus lefutását, hogy legyenek tapasztalataink, különben értelmetlen és céltalan kapkodásban fog kimerülni minden észinte jóbíró szándék.

2. Azért sem hiszem, hogy időszerű volna a nyelvi és irodalmi képzés elszakítása; mert a közoktatás minden színtén a komplex anyanyelvi nevelés jegyében igyekszik megtenni minden tőle telhetőt, hiszen az anyanyelvi képességek és készségek fejlettségi fokát határozza meg az egész szemlélet- és gondolkodásmód, önmegvalósítását, a társadalomba való beilleszkedését. A nyelvi kultúráltság része a magatartáskultúrának, s kulturálatlan magatartásu egyénektől sosem lesz kulturált társadalom.

3. Azért is meg kell szólalnom a nyelvtudományban való elmélyülés, az anyanyelv alapos megismerése védelmében; mert látom, hogy maguk az ellene legjobban tiltakozók is szenvednek az anyanyelvről való ismeretek és a nyelvhasználattal kapcsolatos készségek hiányától. Nem, nem fogom idecitolni a javaslattevők írásaiból a durva nyelvtani hiányokat - olcsó, kicsinyes fogás volna, s öven idézhetnék nemcsak tőlük... Másról van szó, többről, amit mások is rájárnak, csak azt nem tudják, hogy hol van a bajgyökere pont.

Nem én mondom: Csorba Miklós írta a már említett Gondolat-jel-szám negyedik oldalán: több száz bölcsész közül csak harminc vitaképes akadt. - - Vajon miért? Csak etikai, szemléleti okai vannak? Hogy a többséget nem érdekli az egész? Hogy azoknak nincs véleményük? Vagy nem merik, nem tartják érdemesnek elmondani?

Nem én kérdezem, Csorba kérdi: "Tudja-e nagy nyilvánosság előtt is kifejezni nézeteit, és tud-e azok mellett ellenállni a ütközve is érvelni?"

De azt hadd kérdezze meg én: Hogy tudna, amikor nem tanult meg látni